

Міністерство освіти і науки України
Ministry of Education and Science of Ukraine
Західноукраїнський національний університет
West Ukrainian National University
Соціально-гуманітарний факультет
Faculty of Social Sciences and Humanities
Кафедра освітології і педагогіки
Department of Educology and Pedagogy

Інноваційні процеси освітньої сфери України та країн Центральної Європи: стан, проблеми і перспективи

Innovative Processes in the Educational Sphere of Ukraine and Central Europe: State, Problems and Prospects

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
MATERIALS
of the International Scientific and Practical Conference

4-5 грудня 2024 року
December 4-5, 2024

Тернопіль, Україна - 2024
Ternopil, Ukraine - 2024

Міністерство освіти і науки України
Ministry of Education and Science of Ukraine
Західноукраїнський національний університет
West Ukrainian National University
Соціально-гуманітарний факультет
Faculty of Social Sciences and Humanities
Кафедра освітології і педагогіки
Department of Educology and Pedagogy

**Інноваційні процеси освітньої сфери України та
країн Центральної Європи:
стан, проблеми і перспективи**

**Innovative Processes in the Educational Sphere of
Ukraine and Central Europe:
State, Problems and Prospects**

Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції
Materials
of the International Scientific and Practical Conference

4-5 грудня 2024 року
December 4-5, 2024

Тернопіль, Україна – 2024
Ternopil, Ukraine – 2024

Лілія Ребуха, Максим Богуш РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ У ПРОЦЕСІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ.....	69
Лілія Ребуха, Ольга Кулік ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ У ЗВО.....	70
Лілія Ребуха, Роман Перута УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	72
Лілія Ребуха, Назар Цибульський ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ	73
Андрій Середа КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ	75
Андрій Середа ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	77
Людмила Серкіз МОТИВАЦІЙНІ ТРЕНІНГИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ РОБОТИ УПРАВЛІНЦІВ	79
Софія Сиримула, Наталія Безпалова СПРИЯННЯ УСПІШНІЙ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНІЙ ОРІЄНТАЦІЇ В ІГРОВИХ ВИДАХ СПОРТУ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ	80
Григорій Терещук ІННОВАЦІЇ І КОНСЕРВАТИЗМ У ВИЩІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ УКРАЇНИ.....	83
Павло Ткаченко ФОРМУВАННЯ ЗДАТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ ДО АНАЛІТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ФАХОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ КОЛЕДЖАХ.....	87
Олександр Ткачук, Неля Маляр ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ БАСКЕТБОЛІСТІВ	89
Олександр Ткачук, Едуард Маляр МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ ШВИДКІСНО-СИЛОВИХ ЯКОСТЕЙ ЮНИХ СПОРТСМЕНІВ.....	90
Станіслав Хміль ЕКСПЕРТНА ОЦІНКА ДИНАМІКИ ПОКАЗНИКІВ ПРИРОСТУ ТЕХНІКИ ЮНИХ ПЛАВЦІВ	92
Ольга Хома РОЛЬ ЛІДЕРСТВА В УПРАВЛІННІ ЗМІНАМИ У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	94
Олександр Хомецький, Наталія Безпалова ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНОСТІ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ІНТЕРЕСУ ДО ТРЕНУВАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ СПОРТИВНИМИ ІГРАМИ.....	95
Володимир Чаус ОНЛАЙН-КУРСИ ЯК ЗАСІБ ДОСТУПУ ДО ЯКІСНОЇ ОСВІТИ.....	97

півнів», «Вартові та розвідники», «Перетягування в парах», «Виштовхування з кола». А зі спортивних ігор – баскетбол, стрітбол, футбол.

Підбираючи різні засоби та методи фізичного виховання молодших школярів, поступово йде підготовка до вибору виду спорту, яким діти можуть займатися в подальшому житті [2].

Список використаних джерел

1. Борисова Ю. Ю., Власюк О. О., Новак Т. Я. Оцінка фізичного розвитку школярів 7–17 років. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2023. № 3К(162). С. 69–73. URL: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.3K\(162\).13](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.3K(162).13)
2. Дулібський А. Особливості спортивного відбору на етапі початкової підготовки і спеціалізованого навчання грі в футбол. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації* : зб. наук пр. Вінниця, 2020. Вип. 9. № 28. С. 168–177.
3. Фізіологія людини: підручник для студ. мед. закладів фахової передвищої освіти. 4-те вид. В.І. Філімонов. 2021. 488 с.

Григорій Терещук,

доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,

ІННОВАЦІЇ І КОНСЕРВАТИЗМ У ВИЩІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ УКРАЇНИ

Глобальний індекс інновацій в Україні показує, що економіка країни знаходиться за сумарними показниками на 45 місці із 131 країни. Україна займає 25 місце за знаннями і результатами наукових досліджень, 39 місце – за людським капіталом та дослідженнями. Ці результати засвідчують, що країна має потужний інноваційний потенціал, який не реалізовується [10]. Найвищі рейтингові оцінки отримав ступінь розвитку української освіти, інформаційно-комунікаційних технологій, інтелектуальний рівень людського капіталу. Найнижчі – стан інституційного поля, довіра до бізнесу, стан інфраструктури (що не дивно в умовах повномасштабної війни) [8].

Чи має суттєве значення для інноваційної економіки країни власне освіта? Можна піддати сумніву тезу щодо ключової ролі школи і педагогічної освіти у інноваційній діяльності і успішності країни, адже, мовляв, головне – це економіка: виробнича сфера, технології, банки, торгівля. Такий сумнів виникає через те, що результати впливу освіти на економіку країни віддалені в часі і їх не так просто поррахувати, як, наприклад, обчислити економічний ефект від запровадження інновації на підприємстві матеріального виробництва. Саме через це суспільна користь працівників освіти, педагогів насправді несправедливо применшена.

Британська організація Нова економічна фундація (New Economics Foundation (NEF)) запропонувала запровадити інноваційні основи розрахунку вартості праці – виходячи з її суспільної користі. Експерти NEF стверджують,

що діють на суспільство позитивно і приносять йому користь няні, вихователі, санітари та прибиральники. Няні і вихователі «беруть на себе важливу функцію турботи про дітей, дозволяючи їх батькам продовжувати працювати». На кожен фунт вони приносять 9,5 фунтів додаткової вартості. Є кричущий дисбаланс між користю для суспільства і заробітком: рівень оплати праці часто не відображає дійсного значення роботи [1].

У здійсненні трансформаційних процесів в освіті Україна орієнтується на країни ЄС, США, інші демократичні і розвинуті країни. Щодо запровадження інновацій в освіті заслуговує досвід змагань американських теорій: традиціоналістської (Р.Тейлор) і реконцептуалістської (У. Пайнар, У.Рейнолдс, П.Слеттері, П.Таубман). Сьогодні традиціоналістські концепції прекрасно співіснують із реконцептуалістськими теоретичними перспективами. Традиціоналістськими концепціями продовжує керуватись низка розробників змісту освіти в місцевих органах, особливо старшої школи. У кожній концепції є свої плюси і свої мінуси. Правда посередині. І вчитель школи і викладач закладу вищої освіти зможе побачити для себе користь в будь-якій з них. Риси реконцептуалістської теорії більшою мірою в Україні характерні для вищої освіти, яка дає великий простір для творчості викладача, в тому числі право самостійно конструювати зміст навчальних дисциплін.

Якість і загальної, і професійної, і вищої освіти сьогодні потребує посиленої уваги. Чим швидше прогресує та чи інша галузь економіки (сфери виробництва, споживання, розподілу і обміну), тим більше вона вимагає формування готовності до інновацій майбутніх фахівців вже у закладі вищої освіти. Але ж інноваційного працівника може підготувати інноваційний викладач. Попередні результати локального опитування аспірантів дозволяють стверджувати, що майбутніх викладачів ЗВО досить адекватно сприймають зміни. Найбільше (98% із 65) респондентів помітили ці зміни в інформатизації послуг. Зміни у вищій освіті помітили 57%, а 20% побачили зміни у загальноосвітніх школах.

Позитивною є думка аспірантів про те, що інновації в освіті потрібні сьогодні не для «галочки» чи навіть не стільки для входження України до Європейського Союзу, а для забезпечення якості вищої освіти незалежно від обставин. Жоден опитаний не вказав, що інновації не потрібні. Також майбутні викладачі проявили ознаки критичної оцінки інновацій – 43% вказали, що не всі нововведення є ефективними. Здобувачі третього ступеня вищої освіти визнають, що інноваційний характер має більшість (77%) навчальних дисциплін. Загалом аспіранти дуже стримано висловлюють свої думки щодо змін у вищій освіті.

Об'єктивні фактори негативного впливу на освіту, особливо втрати, спричинені війною, сприймаються в суспільстві з розумінням. Але є й такі непродумані й некоректні нововведення, яких могло б і не бути, які залежать від людей – ініціаторів змін. Наприклад, некоректною була інновація щодо запровадження міждисциплінарних програм лише в магістратурі (тривалість навчання за освітньо-професійними програмами 1 рік і 4 місяці) і аспірантурі, тоді як найширші можливості для таких програм є на бакалавраті з тривалістю

навчання 4 роки. Також сумнівною є ідея обчислення наукової роботи викладача годинами (мова про мінімум 500 годин річного навантаження і переведення науково-педагогічних працівників на посади педагогічних працівників – проект Закону України від 10.08.2023 № 9600). Дискусійними в середній ланці освіти є нові підходи до оцінювання. Причиною таких «лжеінновацій» є їх необґрунтованість і поспішність, відсутність або недостатність комунікації з академічними спільнотами та суспільством, як це визнав недавно заступник Міністра в інтерв'ю виданню «Дзеркало тижня» [6].

Стресів і негативних явищ у діяльності педагогів було б значно менше, якщо б майбутніх викладачів готували до них в стінах ЗВО більш інтенсивно і цілеспрямовано. Готовність до інноваційної діяльності визначається не здатністю фахівця бездумно і невідкладно впроваджувати нові ідеї, а насамперед здатністю критично оцінювати нове, «фільтрувати» запропоновані нововведення з позиції їх доцільності і ефективності. Мова про здоровий консерватизм і усталеність як фактор, що помірковано стримує вплив на освіту недосконалих і неефективних змін.

Усталеність потрібно розглядати як тривалу в часі здатність педагога-професіонала до успішної професійної діяльності, що змінюється, до критичного сприймання чужих і продукування власних авторських інновацій у вищій освіті і їх оптимального застосування без стресів і емоційних втрат задля якості освіти і власного професійного розвитку. Можна констатувати, що усталеність – риса фахівця, протилежна до професійного й емоційного вигорання.

Інновації у вищій освіті, ідеї реконцептуалізму, з одного боку, і усталеність, здоровий консерватизм викладача, ідеї традиціоналізму, з іншого боку, не повинні бути антагоністами, а йти в ногу і в одному напрямі, маючи єдину мету – забезпечення якості вищої освіти задля сталого розвитку суспільства і в інтересах кожного громадянина. В найширшому значенні традиціоналізмом називають відмову від прийняття чогось нового. Це певна апеляція до чогось питомого, свого [2].

У публікаціях можна зустріти тезу про те, що професія педагога, особливо вчителя-предметника, викладача ЗВО є однією із найконсервативніших. Звичайно така риса гальмує освітні інновації. З іншого боку кожен вчитель чи викладач ЗВО прагне до стабільності і усталеності у своїй роботі. Це природньо, тому, що в умовах демократизації суспільства, на відміну від авторитарних режимів, яким був Радянський Союз, працювати з молодими людьми набагато складніше – гуманність і лібералізм в освіті реалізовувати набагато важче, ніж працювати з позиції беззаперечності положення педагога «зверху». Тому іноді поміркований консерватизм і традиціоналізм, усталеність педагога може давати позитивний ефект у запровадженні непродуманих змін. Іноді краще не спішити впроваджувати інновації ніж бути надмірно готовим до застосування всіх нововведень згори.

Професійна усталеність викладача – синтез властивостей і якостей його особистості, що дає можливість у межах здійснення своєї професійної діяльності протягом тривалого часу виконувати її впевнено, самостійно, без

емоційного напруження в різних, часто непередбачених умовах, з мінімальними помилками. Професійна усталеність у педагогічній діяльності не є природженою. Вона формується поступово і рівень її можна змінити за допомогою свідомої, цілеспрямованої роботи, яка враховує індивідуальні особливості, зокрема її педагогічні здібності [5].

Отже, якість підготовки здобувачів вищої педагогічної освіти прямо пов'язана із його готовністю сприймати й запроваджувати у майбутній професійній діяльності педагогічних інновацій. Така готовність визначається здатністю майбутнього педагога протистояти консерватизму в професійній кар'єрі. З іншого боку, надмірно часті, і особливо хаотичні зміни в освіті викликають у певній категорії працівників дискомфорт і навіть стреси. Вони можуть призвести до професійного вигорання педагога, а отже дуже сильно впливати на якість його діяльності, не кажучи вже про придатність здійснювати модернізацію освіти. Тому важлива стійка здатність сучасного педагога оптимально реагувати на нововведення в освіті і досягати мети професійної діяльності незалежно від зовнішнього впливу. Усталеність професіоналів – замість консервативності та інертності – це фактор згладжування негативних результатів поспішних змін у вищій освіті. Якби ми невідкладно кидались реалізовувати всі ідеї освітніх реформ – невідомо до чого б прийшли сьогодні.

Список використаних джерел

1. Банкірів і податкових консультантів назвали бур'янами суспільства – прибиральники і санітари приносять набагато більше користі URL: <https://tsn.ua/groshi/profesiyyu-bankira-viznali-naibilshshkidlivoyu-ta-zbitkovoyu>. (дата звернення; 5.06.2020).
2. Відмова від прийняття нового: що таке традиціоналізм і як він виник у Європі? *Громадське радіо. Подкаст «Громадська хвиля»*. URL: <https://hromadske.radio/podcasts/hromadska-hvylya/vidmova-vid-pryunyattya-novogo-shcho-take-tradycionalizm-i-yak-vin-vynyk-u-yevropi> (дата звернення: 29.11.2024).
3. Кохлан Ш. Світовий рейтинг освіти: Україна стала 38-ю. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/science/2015/05/150513_vj_education_rankings_it (дата звернення: 4.02.2024).
4. Крамська З. М., Пащенко М. І., Рижак Д. Інноваційна спрямованість реалізації педагогічної діяльності майбутнього вчителя. *SWorldJournal*. 2007. № 18 (3). URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/2007-Article%20Text1702-1-10-20230615.pdf> (дата звернення: 29.11.2024).
5. Курлянд З. Н. Професійна усталеність вчителя. Основа його педагогічної майстерності: учбовий посібник. Одеса : [б. в.], 1995. 160 с.
6. Онищенко О. Винницький М.: «у вищій освіті триває інтенсивна трансформація»: [інтерв'ю] *Дзеркало тижня*. 30 листопада 2024. URL: https://zn.ua/ukr/EDUCATION/mikhajlo-vinnitskij-u-vishchij-osviti-trivaje-intensivna-transformatsija.html?fbclid=IwY2xjawG5F2NleHRuA2FlbQIxMQABHVKa8BuL2dbFRRrxZU02RQ14uJAXeE51R_Z6MvoJIEsdtuGifX8nU59_fQ_aem_ItXjGuk7pp3jwAR7q6Gygw (дата звернення: 29.11.2024).

7. Паламарчук В. Ф. Першооснови педагогічної інноватики. Т. 2. Київ : Освіта України, 2005. 304 с.

8. Соболева К. Global Innovation Index 2023: Україна на 55-му місці. Mind.ua : вебсайт. URL: <https://mind.ua/news/20263287-global-innovation-index-2023-ukrayina-na-55-tu-misci> (дата звернення: 19.01.2024).

9. Терещук Г., Буяк Б., Лола В. Проблема якості освіти в контексті розвитку інноваційної економіки. *Партнерство взаємодії як фактор підвищення якості освіти*: матеріали міжнародного науково-практичного семінару (м. Тернопіль, 18 лютого 2020 р.). Тернопіль, 2020. С. 51–56.

10. Ульянова Л., Чайка Ю. Інноваційні аспекти сталого розвитку економіки України. *Economic Analysis*. 2024. Vol. 3, no 1. С. 224.

Павло Ткаченко,
аспірант кафедри машинознавства і транспорту
інженерно-педагогічного факультету,
Тернопільський національний педагогічний університет
Імені Володимира Гнатюка

ФОРМУВАННЯ ЗДАТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ ДО АНАЛІТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ФАХОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ КОЛЕДЖАХ

Для повноцінної підготовки висококваліфікованих фахівців економічної сфери необхідно дотримуватись комплексного підходу до формування необхідних компетентностей випускників фахових економічних коледжів. Основне завдання закладів передвищої освіти полягає в організації освітнього процесу таким чином, щоб максимізувати рівень професійної компетентності майбутніх економістів. У нинішніх умовах тотальної цифровізації та комп'ютеризації, досягнення окреслених цілей неможливе без застосування сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій.

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується глобальною інформатизацією, що стає основою соціальної та виробничої діяльності. Провідними процесами у цьому контексті виступають збір, обробка, зберігання та передача інформації з використанням сучасних технологій мікропроцесорів, обчислювальної техніки та різноманітних засобів інформаційного обміну. Інформатизація відкриває можливості для активного застосування інтелектуального потенціалу суспільства, акумульованого у наукових, виробничих та культурних ресурсах, сприяє інтеграції науки з виробництвом, інтелектуалізації праці та надає доступ до достовірних джерел інформації кожному члену суспільства.

Відкриті інформаційні системи, що охоплюють широкий спектр доступної інформації, покращують механізми управління та сприяють демократизації, розвитку соціального середовища та підвищення добробуту. Інформатизація прискорює науково-технічний прогрес, посилює інтелектуалізацію людської діяльності та формує нове якісне інформаційне середовище, яке підтримує розвиток творчого потенціалу людини.